

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ  
КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ  
АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### «ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ»

(назва навчальної дисципліни)

#### циклу професійної (вибіркової) підготовки

(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

#### за освітньою освітньо-професійною програмою «Цивільний захист»

(назва освітньої програми)

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(найменування освітнього ступеня)

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

(код та найменування галузі знань)

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

(код та найменування спеціальності)

Рекомендовано кафедрою організації  
та технічного забезпечення аварійно-  
рятувальних робіт на 2022-2023  
навчальний рік.

Протокол від «25» серпня 2021 року  
№ 1.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни  
«Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж»

2021 рік

## Загальна інформація про дисципліну

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни сприяють розвитку тактичного мислення у здобувачів вищої освіти. Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння сукупністю прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту, які в процесі оперативного управління ними аналізуються, розробляються та організовуються відповідним керівником під час ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій.

## Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

|                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Загальна інформація                        | Неклонський Ігор Михайлович, викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту, кандидат військових наук                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Контактна інформація                       | м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет № 803. Робочий номер телефону – (067)5797655                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| E-mail                                     | neklonsky@nuczu.edu.ua                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Наукові інтереси*                          | <ul style="list-style-type: none"><li>- дослідження форм і способів взаємодії аварійно-рятувальних формувань з іншими силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС;</li><li>- дослідження прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту в різних умовах</li></ul>                                                                                                                                                                                 |
| Професійні здібності*                      | <ul style="list-style-type: none"><li>- професійні знання і значний досвід роботи в органах управління і пожежно-рятувальних підрозділах;</li><li>- курс професійно-технічної підготовки за робітничою спеціальністю «Рятувальник»;</li><li>- член проектної групи освітньо-професійної програми «Цивільний захист» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»</li></ul>                                                          |
| Наукова діяльність за освітнім компонентом | <p>1. Неклонський І. М., Самарін В.О. Моделювання процесу залучення ресурсів при перегрупованні сил і засобів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2016. Вип. 23. С. 109–112.</p> <p>2. Неклонский И.М. Анализ тактических возможностей аварийно-спасательных формирований с помощью метода сетевого планирования. Гражданская защита: сохранение жизни, материальных ценностей и окружающей</p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>среды: сб. материалов V международной заочной научно-практической конференции. Минск : УГЗ, 2020. С. 113–118.</p> <p>3. Неклонський І.М. Математична модель оцінювання прогнозованих параметрів небезпечних впливів хімічних аварій під час аварійного прогнозування. Проблеми надзвичайних ситуацій. 2017. Вип. 26. С. 102–107.</p> |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 803 (вул. Баварська, 7). В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти необхідного рівня знань та умінь з питань організації оперативних дій підрозділів цивільного захисту.

### Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників                                                                  | Форма здобуття освіти |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|                                                                                          | заочна (дистанційна)  |
| <b>Статус дисципліни</b> (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова) | професійна вибіркова  |
| <b>Рік підготовки</b>                                                                    | 4                     |
| <b>Семестр</b>                                                                           | 8                     |
| <b>Обсяг дисципліни:</b>                                                                 |                       |
| - в кредитах ЄКТС                                                                        | 3                     |
| - кількість модулів                                                                      | 1                     |
| - загальна кількість годин                                                               | 90                    |
| <b>Розподіл часу за навчальним планом:</b>                                               |                       |
| - лекції (годин)                                                                         | 10                    |
| - практичні заняття (годин)                                                              | 2                     |
| - семінарські заняття (годин)                                                            | -                     |
| - лабораторні заняття (годин)                                                            | -                     |
| - курсовий проект (робота) (годин)                                                       | -                     |
| - інші види занять (годин)                                                               | -                     |
| - самостійна робота (годин)                                                              | 68                    |
| - індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)                                      | 10                    |
| - підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)                                    | екзамен               |

Передумовами для вивчення дисципліни є раніше здобуті результати навчання з дисциплін «Хімія», «Теорія горіння та вибуху», «Автоматизовані системи управління та зв'язок», «Засоби індивідуального захисту людини», «Рятувальна та загальна фізична підготовка», «Інженерний захист населення та територій», «Аварійно-рятувальна, інженерна та пожежна техніка», «Ліквідація наслідків НС та гасіння пожеж» (блок професійних обов'язкових ОК).

### **Результати навчання та компетентності з дисципліни**

Відповідно до освітньо-професійної програми «Цивільний захист», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

| Дисциплінарні результати навчання                                                                                                    | ДРН   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| – демонструвати вміння приймати рішення з організації оперативних дій аварійно-рятувальних формувань під час ліквідації наслідків НС | ДРН-1 |

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

| Очікувані компетентності з дисципліни                                                                    | КД    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| – здатність керувати оперативними діями аварійно-рятувального формування під час ліквідації наслідків НС | КД -1 |

### **Програма навчальної дисципліни**

**Модуль 1. Тактика дій аварійно-рятувальних формувань під час проведення аварійно (пошуково)-рятувальних робіт**

**Тема 1.1. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій автомобільного транспорту.**

Загальна характеристика аварій та катастроф на автомобільному транспорті. Класифікація зіткнень автомобілів та характерних травм. Концепція проведення АРР при ДТП. Типова схема організації рятувальних робіт. Правила деблокування. Доступ до постраждалих, затиснутих у пошкоджених транспортних засобах. Технологія видалення конструкцій автомобіля. Транспортування постраждалих із пошкоджених транспортних засобів. Особливості проведення рятувальних робіт при аваріях автобусів та вантажних автомобілів.

**Тема 1.2. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на залізничному транспорті.**

Загальна характеристика аварій та катастроф на залізничному транспорті. Організація сповіщення та реагування. Ліквідація наслідків НС при пасажирських перевозках. Ліквідація наслідків НС під час вантажних перевезень. Зміст аварійно-відбудовних робіт.

Організація гасіння пожеж на залізничному транспорті.

**Тема 1.3. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків авіаційних аварій і катастроф.**

Види та особливості НС на авіаційному транспорті. Забезпечення безпеки польотів. Система пошуку та рятування в Україні. Сили та засоби авіаційного пошуку та рятування. Організація авіаційного пошуку та рятування повітряних суден (ПС), що зазнає або зазнало лиха. Зміст та основні етапи проведення пошуково-рятувальної операції.

Організація гасіння пожеж та евакуації пасажирів на літаках та в аеропортах.

**Тема 1.4. Тактика дій підрозділів ЦЗ при аваріях на водному транспорті.**

Основи гідрології водойм та розрахунки умов дій рятувальників: глибини, швидкості течії, температури води, міцності льоду тощо. Єдина оцінка коливання моря. Аналіз небезпек на водному транспорті та системи реагування на них.

Коли судно рахується зниклим. Способи пошуку судна та постраждалих на морській акваторії. Способи доставки рятувальників, швартовка, основні способи переходу на борт судна. Організація евакуації людей. Способи проникнення на судно, що затонуло.

Аварійно-рятувальні роботи коли судно сіло на мілину, під час розливу нафтопродуктів по акваторії, перевезення небезпечних вантажів. Організація гасіння пожеж на морських та річкових судах.

**Тема 1.5. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд.**

Чинники руйнування будівель, класифікація. Завали, види, правила розбирання та способи проникнення в завали. Пошук та деблокування постраждалих з під завалів. Основні тактичні прийоми проведення рятувальних робіт. Технічні засоби, які використовуються при проведенні аварійно-рятувальних робіт. Способи проникнення в завали.

Рятувальні роботи в умовах масових руйнувань будівель. Підготовка оперативно-рятувальної служби до ведення аварійно-рятувальних робіт. Фактори що впливають на підготовку та організацію аварійно-рятувальних робіт. Особливості керування силами та засобами. Організація взаємодії з іншими службами.

Комплектування рятувальної групи механізованих робіт. Комплектування рятувальної ланки ручного розбирання. Розрахунок сил та засобів для деблокування постраждалих при руйнуванні багатоповерхових будівель та споруд. Розрахунок сил та засобів аварійно-відновлювальних формувань при порушенні транспортних сполучень (завалах доріг та мостів).

### **Тема 1.6. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на ХНО.**

Поняття хімічно небезпечних об'єктів. Утворення зони хімічного ураження. Підготовка рятувальних підрозділів до проведення аварійно-рятувальних робіт. Склад та зміст рятувальних робіт. Основні способи локалізації зони хімічного забруднення та ліквідації джерела забруднення. Способи дегазації. Заходи безпеки та порядок вибору засобів захисту під час ліквідації НС в зоні хімічного забруднення.

### **Тема 1.7. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення.**

Прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті.

Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси.

### **Тема 1.8. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час проведення пошуково-рятувальних робіт в умовах радіаційного забруднення та біологічного зараження.**

Аналіз загроз радіаційної небезпеки. Сили реагування на НС на радіаційно-небезпечних об'єктах. Аварійне планування дій на випадок радіаційної аварії.

Підготовка підрозділів для роботи в умовах підвищеної радіації. Вибір режиму захисту та визначення режиму організації робіт. Способи захисту від радіації. Основні етапи проведення аварійно-рятувальних робіт зоні радіаційного забруднення.

### **Тема 1.9. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС при перевезенні небезпечних вантажів.**

Класифікація небезпечних вантажів. Зміст маркування небезпечних вантажів та його розміщення. Визначення небезпеки з маркування небезпечного вантажу. Знаки безпеки. Види розпізнавального фарбування технологічного обладнання з НХР. Розпізнавальне фарбування спеціальних цистерн для перевезення НХР.

Порядок ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх автомобільним транспортом.

Порядок ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом. Особливості ліквідації наслідків аварійних ситуацій в залежності від класу небезпеки вантажів. Аварійні картки.

### **Тема 1.10. Тактика дій підрозділів ЦЗ у зонах затоплення.**

Небезпечні фактори при аварії на ГТС. Основні вражаючі фактори повеней. Основні способи захисту людей від вражаючих факторів затоплень.

Мета, задачі, особливості організації, способи та засоби ведення розвідки. Організація, технологія, прийоми і способи проведення пошуково-рятувальних робіт на затоплених територіях. Типові організаційні схеми ведення пошуково-рятувальних робіт.

**Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:**

| Назви модулів і тем                                                                                           | Заочна (дистанційна) форма |              |                                 |                                        |                   |                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------|---------------------------------|----------------------------------------|-------------------|----------------------------|
|                                                                                                               | Кількість годин            |              |                                 |                                        |                   |                            |
|                                                                                                               | усього                     | у тому числі |                                 |                                        |                   |                            |
|                                                                                                               |                            | лекції       | практичні (семінарські) заняття | лабораторні заняття (інші види занять) | самостійна робота | модульна контрольна робота |
| 8- й семестр                                                                                                  |                            |              |                                 |                                        |                   |                            |
| Модуль 1. Тактика дій аварійно-рятувальних формувань під час проведення аварійно (пошуково)-рятувальних робіт |                            |              |                                 |                                        |                   |                            |
| Тема 1.1. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій автомобільного транспорту            | 10                         | 2            | -                               | -                                      | 8                 | -                          |
| Тема 1.2. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на залізничному транспорті           | 8                          | -            | -                               | -                                      | 8                 | -                          |
| Тема 1.3. Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків авіаційних аварій і катастроф               | 8                          | -            | -                               | -                                      | 8                 | -                          |
| Тема 1.4. Тактика дій підрозділів ЦЗ при аваріях на водному транспорті                                        | 8                          | -            | -                               | -                                      | 8                 | -                          |

|                                                                                                                                                          |           |           |          |          |           |          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|----------|----------|-----------|----------|
| <b>Тема 1.5.</b><br>Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС пов'язаних з руйнуванням будівель і споруд                                | 16        | 2         | 6        | -        | 8         | -        |
| <b>Тема 1.6.</b><br>Тактика дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на ХНО                                                                | 10        | 2         | -        | -        | 8         | -        |
| <b>Тема 1.7.</b><br>Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення                                                                  | 12        | 2         | 2        |          | 8         |          |
| <b>Тема 1.8.</b><br>Тактика дій підрозділів ЦЗ під час проведення пошуково-рятувальних робіт в умовах радіаційного забруднення та біологічного зараження | 10        | 2         | -        | -        | 8         | -        |
| <b>Тема 1.9.</b><br>Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС при перевезенні небезпечних вантажів                                  | 8         | -         | -        | -        | 8         | -        |
| <b>Тема 1.10.</b><br>Тактика дій підрозділів ЦЗ у зонах затоплення                                                                                       | 6         | -         | -        | -        | 6         | -        |
| <b>Разом</b>                                                                                                                                             | <b>90</b> | <b>10</b> | <b>2</b> | <b>-</b> | <b>78</b> | <b>-</b> |

### Теми практичних занять:

| № з/п | Назва теми                                                                                              | Кількість годин |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1.    | Тема 1.7. Розрахунок сил і засобів для локалізації зони хімічного забруднення створенням водяної завіси | 2               |
|       | <b>Разом</b>                                                                                            | <b>2</b>        |

### Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. Система управління під час ліквідації наслідків НС.
2. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС.
3. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків НС, пов'язаних із землетрусом, зсувом, селем.
4. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час організації та проведення демеркуризації.
5. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час проведення пошуково-рятувальних робіт з використанням службових собак.
6. Дії підрозділів ЦЗ під час утворення транспортних заторів на автошляхах унаслідок снігових заметів.
7. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ДТП при перевезенні пасажирів автомобільним транспортом.
8. Особливості виконання органами управління та підрозділами ЦЗ завдань за призначенням в особливих умовах.
9. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час робіт з ліквідації наслідків аварій та гасіння пожеж за наявності НХР.
10. Система авіаційного пошуку і рятування в Україні. Порядок взаємодії авіації з наземними силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС.

### Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

#### Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести; виконання розрахункових робіт; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах.

#### Критерії оцінювання

##### Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних ситуацій, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

### Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

| Види навчальних занять | Кількість | Максимальний | Сумарна |
|------------------------|-----------|--------------|---------|
|------------------------|-----------|--------------|---------|

|                                                          |                                                                                             | навчальних<br>занять | бал за вид<br>навчального<br>заняття | максимальна<br>кількість балів<br>за видами<br>навчальних<br>занять |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| <b>I. Поточний контроль</b>                              |                                                                                             |                      |                                      |                                                                     |
| Модуль 1                                                 | лекції                                                                                      | 5                    | -                                    | -                                                                   |
|                                                          | семінарські<br>заняття                                                                      | -                    | -                                    | -                                                                   |
|                                                          | практичні заняття                                                                           | 1                    | -                                    | -                                                                   |
|                                                          | за результатами<br>виконання<br>контрольних<br>(модульних)<br>робіт (модульний<br>контроль) | 1                    | 60                                   | 60                                                                  |
| Разом за поточний контроль                               |                                                                                             |                      |                                      | 60                                                                  |
| <b>II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне)</b>     |                                                                                             |                      |                                      | 10                                                                  |
| <b>III. Підсумковий контроль (екзамен)</b>               |                                                                                             |                      |                                      | 40                                                                  |
| Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи |                                                                                             |                      |                                      | 100                                                                 |

### **Поточний контроль.**

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт :

Модульна контрольна робота проводиться шляхом письмового (тестового) опитування і містить теоретичні питання та практичні завдання в обсязі тем, що вивчаються на протязі модулю.

Контрольне завдання містить теоретичну частину, яка складається з двох контрольних питань, і практичну частину, яка складається з розрахункової задачі (або ситуаційного завдання), вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни.

У відповідях на питання здобувачу вищої освіти необхідно, користуючись загальними матеріалами (рекомендаціями), що наведені у літературних джерелах, навести розгорнуті відповіді, у відповідності до завдання.

Відповідь оцінюється за результатами виконання кожного питання окремо. Загальна оцінка за виконання контрольного завдання визначається шляхом підсумування балів, отриманих здобувачем вищої освіти за кожне з трьох питань контрольного завдання.

Порядок оцінювання завдань:

| Оцінка за шкалою ECTS | Оцінка за національною шкалою | Бали за теоретичне питання | Бали за прикладне завдання | Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------|-------------------------------|----------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A                     | 5                             | 13-15                      | 27-30                      | <p>Відповідь або завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача.</p> <p>Здобувач володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній педагогічній діяльності.</p> <p>Здобувач має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ; уміє ставити та розв'язувати проблеми.</p> |
| B                     | 4                             | 12                         | 24-26                      | <p>Відповідь і завдання – повні з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача.</p> <p>Здобувач вільно володіє вивченим матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову та методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача.</p>                                                                                                                                                              |
| C                     | 4                             | 10-11                      | 20-23                      | <p>Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача.</p> <p>Здобувач може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Здатен на реакцію відповіді іншого здобувача, опрацювати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат і захистити його найважливіші положення.</p>                                                                                    |

|    |   |     |       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----|---|-----|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| D  | 3 | 9   | 17-19 | <p>Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання за консультацією викладача.</p> <p>Здобувач володіє матеріалом на початковому рівні (значну частину матеріалу засвоює на репродуктивному рівні). З допомогою викладача здатен відтворювати логіку наукових положень; має фрагментарні навички в роботі з підручником, науковими джерелами; має стійкі навички роботи з конспектом, може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу. Може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена.</p> |
| E  | 3 | 7-8 | 15-16 | <p>Відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом.</p> <p>Здобувач володіє навчальним матеріалом, виявляє здатність елементарно викласти думку.</p> <p>Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані уміння та навички</p>                                        |
| FX | 2 | 5-6 | 11-14 | <p>Відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання під керівництвом викладача.</p> <p>Теоретичний зміст курсу засвоєно частково, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| F  | 2 | 0-4 | 0-10  | <p>Фрагментарне знання окремих моментів навчального матеріалу</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

\* під час оцінювання відповіді, викладач визначає отриману кількість балів здобувачем вищої освіти, у встановлених інтервалах. Під час визначення кількості балів, в межах певного інтервалу, враховується: вірно сформовані визначення, відповідно до діючих стандартів; використання технічної термінології без спотворень; наявність ілюстративної частини відповіді, з

врахуванням умовних графічних позначень, наявність приведених технічних характеристик техніки та оснащення.

### **Індивідуальні завдання.**

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу, уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал. Відповідні бали за індивідуальне завдання враховуються під час визначення загальної суми балів за види навчальної діяльності.

### **Підсумковий контроль.**

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен проводиться шляхом усного опитування і складається з теоретичної і практичної частин. Теоретична частина містить два питання в обсязі тем, що вивчаються на протязі семестру (по одному з кожного модулю). Практична частина містить тактичну задачу в обсязі тем, що вивчаються на протязі семестру.

Оцінка за відповіді на питання визначається за критеріями :

|          |                                                                                                                                                     |
|----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Відмінно | Вичерпне знання матеріалу навчальних тем і питань, уміння самостійно узагальнювати теоретичний та фактичний матеріал, коментувати спеціальні тексти |
| Добре    | Якісне знання матеріалу навчальних тем і питань, уміння аналізувати                                                                                 |

|              |                                                                                                                                   |
|--------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              | основні теоретичні положення, наукові дані                                                                                        |
| Задовільно   | Знання матеріалу більшої частини навчальних тем і питань, основних теоретичних положень, визначень, вміння роз'яснити їх зміст    |
| Незадовільно | Незнання більшої частини обсягу навчальних тем і питань, відсутність умінь самостійно аналізувати наукові дані, тексти, положення |

Підсумкова оцінка за екзамен визначається за шкалою ECTS за методикою:

| Оцінка         |                | Результати виконання завдань |                   |
|----------------|----------------|------------------------------|-------------------|
| За нац. шкалою | За шкалою ECTS | Теоретична частина           | Практична частина |
| 5              | A              | 5                            | 5                 |
|                |                | 4                            | 5                 |
| 4              | B              | 5                            | 4                 |
|                | C              | 4                            | 4                 |
|                |                | 3                            | 5                 |
|                |                | 5                            | 3                 |
|                |                | 3                            | 4                 |
| 3              | D              | 4                            | 3                 |
|                |                | 3                            | 3                 |
|                | E              | 5                            | 2                 |
|                |                | 4                            | 2                 |
|                |                | 2                            | 4                 |
|                |                | 2                            | 5                 |
| 2              | FX             | 3                            | 2                 |
|                |                | 2                            | 3                 |
|                | F              | Дві незадовільні оцінки      |                   |

Сума балів за екзамен визначається за шкалою оцінювання:

| Оцінка ECTS | Сума балів за види навчальної діяльності |
|-------------|------------------------------------------|
|             | екзамен                                  |
| A           | 36-40                                    |
| B           | 32-35                                    |
| C           | 26-31                                    |
| D           | 22-25                                    |
| E           | 20-21                                    |
| FX          | 14-19                                    |
| F           | 0-13                                     |

Сума балів за відповідь на екзамені оцінюється у наступній відповідності:

– за відповідь на питання білета: мінімальна кількість балів, яка відповідає відповідній підсумковій оцінці A,B,C,D,E,Fx;

– за додаткові запитання: повна відповідь – 2 бали; неповна відповідь – 1 бал; відповідь невірна або відсутність відповіді – 0 балів.

Додаткові питання можуть бути поставлені для з'ясування рівня знань здобувача за окремими напрямками в межах питань білета за умови, що загальна

оцінка за відповідь на питання білету перевищує оцінку F. Кількість додаткових питань не має перевищувати трьох.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Концепція проведення АРР при ДТП. Типова схема організації рятувальних робіт при ДТП
2. Правила деблокування постраждалих з транспортного засобу.
3. Особливості проведення рятувальних робіт при аваріях автобусів та вантажних автомобілів.
4. Ліквідація наслідків НС при пасажирських перевозках.
5. Ліквідація наслідків НС під час вантажних перевезень.
6. Організація гасіння пожеж на залізничному транспорті.
7. Система авіаційного пошуку та рятування в Україні.
8. Організація авіаційного пошуку та рятування повітряних суден (ПС), що зазнає або зазнало лиха. Зміст та основні етапи проведення пошуково-рятувальної операції.
9. Організація гасіння пожеж та евакуації пасажирів на літаках та в аеропортах.
10. Способи пошуку судна та постраждалих на морській акваторії.
11. Пошук та деблокування постраждалих з під завалів.
12. Основні способи локалізації зони хімічного забруднення та ліквідації джерела забруднення.
13. Способи захисту від радіації. Основні етапи проведення аварійно-рятувальних робіт в зоні радіаційного забруднення.
14. Порядок ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх автомобільним транспортом.
15. Порядок ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом.
16. Організація, технологія, прийоми і способи проведення пошуково-рятувальних робіт на затоплених територіях.

### **Політика викладання навчальної дисципліни**

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, не допускаються на заняття, якщо розпочато розгляд прикладних навчальних питань).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. При виконанні програми навчання до екзамену допускаються здобувачі, які мають позитивну оцінку за контрольну роботу.

## РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

### Література

1. Неклонський І.М., Собина В.О., Тарадуда Д.В. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. Видання 2-ге. Харків, 2020. 218 с.
2. Неклонський І. М., Самарін В.О. Моделювання процесу залучення ресурсів при перегрупованні сил і засобів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2016. Вип. 23. С. 109–112.
3. Неклонский И.М. Анализ тактических возможностей аварийно-спасательных формирований с помощью метода сетевого планирования. Гражданская защита: сохранение жизни, материальных ценностей и окружающей среды: сб. материалов V международной заочной научно-практической конференции. Минск : УГЗ, 2020. С. 113–118.
4. Неклонський І.М. Математична модель оцінювання прогнозованих параметрів небезпечних впливів хімічних аварій під час аварійного прогнозування. Проблеми надзвичайних ситуацій. 2017. Вип. 26. С. 102–107.
5. Кодекс цивільного захисту України.
6. Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014р. № 11.
7. Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту ДСНС України: наказ МВС України від 09.07.14 №631.
8. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340.
9. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС України від 26.04.18 р. № 340.
10. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України: наказ МНС України від 07.05.2007 р. № 312.
11. Організація управління в надзвичайних ситуаціях. Методичні рекомендації: наказ МНС від 05.10.2007 № 685.
12. Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406.
13. Правила охорони життя людей на водних об'єктах України: наказ МВС України від 10.04.17 №301.
14. Методичні рекомендації щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення: наказ МНС від 07.08.09 №551.
15. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час

гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти): наказ МНС України №733 від 13.10.08.

16. Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1997 № 62 «Про введення в дію Державних гігієнічних нормативів "Норми радіаційної безпеки України» (НРБУ-97).

17. Правила авіаційного пошуку і рятування в Україні: наказ МВС України від 16.03.2015 № 279.

18. Методичні рекомендації з організації і проведення демеркуризації: наказ МНС України від 08.07.09 №463.

19. Запорожець О.І. Цивільний захист. О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та інш. К.: «Центр учбової літератури», 2016.

20. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014.

21. Довідник керівника гасіння пожежі. Київ: ТОВ «Літера-Друк», 2017, 320 с.

### **Інформаційні ресурси**

1. Неклонський І.М. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: Курс лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2017. 371 с. <http://moodle.nuczu.edu.ua>

### **Розробник(и):**

Викладач кафедри організації  
та технічного забезпечення  
аварійно-рятувальних робіт  
факультету цивільного захисту,  
канд. військ. наук

Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ